

nyomott népek, megmutatta: hogyan kell harcolni a szabadságért, hogy mi sem kell sajnálni a szövetségesek által kifizűzött nemes célokért: az emberiség haladásának szent eszméiért. Jugoszlávia ma bizonyos tekintetben az emberiség felelőssége. A vele való bánásmód megmutat sok mindent, azt is, hogy az igazság elve győzött-e a világban, vagy még mindig az igazságtalanság az úr? Mert Jugoszlávia csak igazságot követel, igazságot az áldozatokért, amiket hozott, erőfeszítéseikért, önzetlenségéért, a vérért és könnyekért, az ötven-ezer önkéntes házáért, a három millió hajléktalanért, biztonságért, a száz és száz könyvtár és múzeum megsemmisítéséért, az árvákért, a rokkantakért, a két millió férfi, asszony és gyerek sírhantjáiért, azért, hogy a délszlávok végre hazájukban egyesülhessenek, hogy egy délszláv föld se maradjon Jugoszlávián kívüli a tegnapi támadók és a béke és népek szabadsága elleni összeesküvők igája alatt.

Igazságot Jugoszláviának — ez igazságot jelent a haladó emberiségnek, ez a haladó és demokratikus emberiség ügye.

VAJDASÁGI TELEPESEK

Irta: Kek Zsigmond

Vajdaságunk egy óriási hordereiű és elődázhatatlan probléma előtt áll ma: asszimilálnia kell, földjéhez, kultúrájához, életkörülményeihez és életstílusához hozzászoktatni, Vajdaság történelmébe elültetni és meggyökereztetni Vajdaság új jövevényeit, a telepeket. Több száz-ezer lélekről van szó, nem kis probléma tehát. Ez a feladat hosszú idők munkája, a türelem és energia nagy próbája. Nagyon sok akadályt kell leküzdeni és sok rosszindulatot semlegesíteni. Meg kell szoktatnunk és meg kell szoknunk Vajdaság sokszínű és zsúfolt történelmének új tétnvezőt. Bele kell vennünk őket Vajdaság történelmi költségvetésébe, jövődformáló terveinkbe úgy, amint vannak, előnyeikkel és hátrányaikkal, fejlődési lehetőségeikkel és maradiságukkal együtt.

Valamikor, Vajdaság nagy népvándorlása idején sem volt kis probléma a leteleplülő szerbek, horvátok, magyarok, németek, szlovákok és ruszinok asszimilálódása. Lakatlan, feldúlt, mocsaras vidékre jöttek igaztörőknek vagy kipusztult jobbágyok cseléd-utódjainak. Magukkal hozták őseik földjéről a gazdálkodás és háztartás módját és együtt-élésük törvényeit. De a föld, a történelem és a gazdasági rendszer érc-törvényei betörték derekát a jövevényeknek és ha nem egycélúvá, de egycélúvá tették Vajdaság sokszínű népeit. A gazdasági és szellemi kultúra lassan kiegyenlítődött. A kiindulópont, a magukkal hozott történelmi légkör lassan elhalványodott, a fennmaradt különbségek az egyes nemzetiségek mögött álló nemzetek fejlődési fokát mutatják csak és azokat az eszmeáramlatokat, amelyek anvanépüket mozgatták. Ha politikailag egymás ellen hangoltan és időközönként uszítottan is, kultúrájukban és életstílusukban több-kevesebb ázonossággal éltek és élnek Vajdaság népei.

A mai jövevények, Szerbia, Crna-Gora, Makedónia hegyeinek lakói nem úgy jöttek ide úttörőkül, mint valamikor a mi őseink. Régen feltört szántókra, telekkönyvezett földekre, kiépült falvakba s régen kialakult, a klímához, földkultúrához igazodó életkörülmények közé csöppentek s most egy kicsit kábultan, elveszve, tanácstalanul állnak itt, átültetett, de még meg nem gyökerezett palánták. Haiszálygyökereiket

most eregetnék a bácskai, bánáti földbe, de ezek a hajszálgyökerek finom íoszágok s bizony sok kemény göröngybe ütköznek. A hajszálgyökerek a durva érintésre visszahúzódnak s akkor igen lassan korrigálható törés és jóvátehetetlen késés következik be fejlődésükben. Töréstől és késéstől nekünk, bennszülötteknek, régen meghonosodottnak, kell őket óvnunk és fejlődésüket siettetnünk, mert nem nekik — mindnvaunknak késedelmet és kárt okoz elmaradásuk. Egész Vajdaságot marasztalja s hátráltatja, ha nem karoljuk fel őket rögtön s ha nem találjuk meg számukra is az együttélés azon törvényeit, amelyek között együtt fejlődhetünk. A szokatlan, idegen és ellenséges dolgok környezetét nekünk kell számukra hamarosan otthonná változtatnunk. Ez a nagy feladat vár Vajdaság népeire és ennek végrehajtásától függ jómagunk jövője és fejlődése is.

Elmondtuk, hogy mire jöttek a régi s mire az új telepések. A dolgok megértéséhez azonban az is hozzátartozik, hogy mivégre hozták ide a régieket és mivégre az újakat.

Vajdaság népeinek nagy tarkaságát a monarchikus politika hozta létre. Akármilyen valóságos ok: török hódoltság, svábországi éliség, magyar feudalizmus, szlovák inség hajtotta el hazulról a Vajdaságban letelepülőket, a telepítők célja egy volt: oszd meg s uralkodj! Egy más ellen privilegizálták, egymás ellen felhasználták és valamennyiüket kihasználták a monarchia okos urai. Kitelepítésük kényszereszköz volt és villámhárító, a letelepítés jobbágyszerzés és cselédközvetítés. Nagyon céltudatos és előrenéző, az impérium jövőjét építői gonddal válogatták össze Vajdaság különböző népeit. Szerbeket jobbágyul, magyarokat cselédül, svábokat szerb és magyar aspirációk ellen, szlovákokat éknek — mindnvaikat egymás ellen acsarkodóknak és felfelé megalázkodóknak. Cselédsorsban és testvérvizályban szabta meg Vajdaság népeinek történelmét egy céltudatos, okos hódító politika.

Vajdaság új jövevényeinek telepítését a dolgozó nép politikája hozta létre és hajtja végre. Egész hazánk, Vajdaság és a telepítés is egy iól átgondolt, előretekintő grandiozus terv: szabadságra és testvériségre fölépíteni az országot, egységre-testvériségre fölépíteni ezt a soknemzetiségű vidéket. Nem elfogyott jobbágyság utódjainul, szabad lakósokul jöttek ide fölszabadult földre a szabadságharcos hegylakók. Nem éknek és vizálynak, testvérgyilkos politika folytatására, de közös jövőt, építő szabad és öntudatos népi erőnek, Vajdaság sokfelé ráncigált népe most kapott először egységes célt és programot. Ennek a programnak követői Vajdaság új telepesei: szerbek, crnagoracok, szlovének, makedónok. Ez a cselédsorsú, kihasznált testvérgyilkos föld ma szabaddá tett népek testvéri közössége. Az ujonnanjöttek nem éknek jöttek, hanem Vajdaság népeinek cementjéül. Ma egy céltudatos népi politika szabad sorsban és testvériségben szabja meg Vajdaság népeinek történelmét.

Jónéhány jel arra mutat és semmi okunk eltagadni a tényeket: Vajdaságban sokan nem így nézik a telepéseket. Fintort és gúnyos szót, gyűlöletet vagy elkeseredést váltanak ki sok helyen Vajdaság új jövevényei. És meg-megnyilatkozik, ki-kitör a tudatalatti és tudatos történelmi rontás: hódító célok szolgálatába hajtott cselédek marakodása. Nem megszoktatni, meggyökereztetni, asszimilálni, hanem elidegeníteni, elkeseríteni, kimarni őket. Egy bácskai községben a bennszülött orvos nem előzi meg s nem állja útját a közöttük terjedő epidémiának, mint ha a ragály nem egész Vajdaság veszedelme volna! Egy másik helyen az úgynevezett »jógazdák« kárörvendve mutogatják a meg nem mű-

velt vagy rosszul kezelt földeket. A telepések baja ez, vagy mindnyájunké, az egész országé s népe? Egy középbácskai faluban olyan lopásokért, amelyeket a kárvallottak szerint is csak a helyzettel tökéletesen ismerős jó bennszülöttek követhettek el, a telepéseket teszik felelőssé s egy-két elszórt esetre támaszkodva a bennszülött tolvajok s orgazdák a telepések számlájára működnek. Egy bácskai lelkész, mint népének »jőtevője«, valóságos irodát nyitott a telepések ellen! felmerülő panaszoknak és hiányos igazságérzetére jellemző, hogy soha egy telepest meg nem hallgat, de mindig őket marasztalja el hívei előtt. Különben az egyházak jórésze hajlandó gyűjteni a szerencsének miszsióiára, de nem jut eszébe a falujabeli telepésen segíteni: az túlközel »felebarát«. Egyik nagyközségünk gazdája nagy buzgalommal ajnározzák a táborból kikért svábokat, de egyetlen mozdulatuk és szavuk sincs a telepések számára. Hány helyen hallunk a telepések »bűnös könnyelműségéről és gondatlanságáról« amikor ezt százszázalékosan a helybeliek rovására kell írni, mert a legelemibb dolgokban sem siettek segítségükre s nem is igyekeztek velük elkerülni a bajt. Pedig megbosszulia magát a közöny és ellenségeskedés. Hogy panaszkodhat egy magyar gazda azért, hogy a telepések jószágja kárt tett vetésében, amikor egy jó szava nem volt hozzájuk, egyetlen tanácsot is sainált fölük.

A reakció suttogásai bizony sok helyen elevenre találnak, nagyon él még a rontó mult s a múltba vetett magok még sok gyűlöiséget teremnek. Ezzel csak a dolgozó nép jövőbe vetett hitét lehet szembeállítani! A régi sötét hatalmak mindkét oldalon elégedetlenséget igyekeznek előidézni, fenntartani és állandóvá tenni a válaszfalat. Hiszen ma már egyedüli reménye a népuralom legnagyobb erőforrásának, a dolgozó nép egységének gyengítése. És ezért tolvaj jelszavaival meglopja népeink bizalmát és egységét. Egyik igen hatásos érve a helyzet »ideiglenes volta«. Annak idején a németszolga magyar fasizmus írta ki a jelszót: »Járt már itten török, tatár, Mégis magyar ez a határ« s ezzel állította szembe a szlávval és adta el a magyart a töröknéltatárnál félelmetesebb svábnak. A bennszülött-telepes egységnek egyik leggonoszabb megakasztója az az ezeréves »türelmes« szellem, amely múltó ícesőnek nyilvánítja a telepes-kérdést és az egység kérdését. Nem érdemes összeszokni »arra a kis időre« — sugják a naiv magyaroknak. Ezek az örök változás elméletét a határookra értelmező spekulánsok a dolgozó nép egyszerű, természetes jószágát megrontják s ha nem ellenségeskedést, de bűnös közönyt támasztanak a telepések iránt. Jó recept ez a »kivárás«, ezzel a »türelmi korszakkal« passzivizálták és használták ki a magyar dolgozó népet húsz esztendőn át.

A mindenféle nemzetiségű egyesült földbirtokos-koalíció a fentemlített változást az egész rendszerre vonatkoztatja s főleg a földreformra. Azzal biztatja jómagát és fogyó híveit, hogy azt a rettenetes gazdasági megrázkódtatást, amit földjük elvétele okoz, úgysem bírja ki ez a »korhadt népi rendszer« s akkor majd mindenkit helyére állítanak vissza: földbirtokost földjére, telepéseket vissza a hegyekbe, a bennszülött iuttatottakat pedig a régi semmibe. Ezértis »kár a jöttmenetekkel közösködni«, van az egységnél-testvériségnél sokkal jobb kilátás — biztatiák csüggedő magukat a nép »jóakarói.« Hiszen minél kevésbé, minél később asszimilálódnak a telepes dolgozók, annál inkább késik az a félelmetes népi egység, amely megpecsételi a dolgoztalanok és henyék pusztulását.

A leghatásosabb érv persze a telepések gazdasági hozzánemértése: Parlagon hagyja vagy ha műveli is, rosszul műveli meg a földet — ál-

talanosít a reakció. Gyanúsán sainálkozó hangon mondogatják: — sosem szoknak meg itt szegények... tönkremennek ők is, a föld is... sosem illeszkednek bele az itteni életbe. — És különösen ott diadal-maskodik a reakció, ahol segítség és támogatás híján elkedvetlenedtek a telepések s az idegen és sokhelyütt ellenséges környezet hatására nem egy közülök vissza kívánczik elpusztult vidékére. — Nem szeret dolgozni — vonja le a következtetést a bennszülött reakciós a félrevezetett naiv vajdasági előtt és a telepések dologtalanságának jel-szavával megrontja a dolgozó nép segíteni akarását és letöri a jószándékú támogatást népiünkben. Azok a henye urak, akik soha kapához nem nyúltak, fölszabadult béreseiket most a telepések ellen hangoínak azzal, hogy ezek a »dologtalanok kapiák a földet«. De a tegnapi béres és a telepes átlátanak ezen s közös érdekeik védelmében, közös ellensé-gük ellen véd és dac-szövetséget kötnek.

A reakció ielszavaival szemben az öntudatos vajdasági dolgozó legelsősorban félreérthetetlenül leszögezi, hogy a telepítés, népeink egy-ségének és testvériségének egyik alappillére, éppenolyan változhatatlan és végérvényes, mint maga népuralmunk, mert ez a dolgozó nép akarata. A vajdasági dolgozó nép akarata, hogy az elpusztult vidékek harcosai itt otthont találjanak és velünk együtt építsék a közös jövőt. A hazáit eladó sváb ötödik hadoszlop helyét azok töltsék be, akik ha-zúink szabadságáért és egységéért küzdöttek. Ezen az akaraton nem fog változtatni a reakció semmilyen kísérlete. Mi majd megtanítiuk őket arra, hogy népiünknek ezt az akaratát respektálják. Aki ma vál-tozásról beszél, az saját piszkos érdekeit állítja a dolgozó nép érdekei-vel szembe, aki változással fenyegetőzik, az a dolgozó nép halálos el-lensége és úgy is kell vele bánni. Aki Vajdaság külön érdekeiről be-szél, aki Vajdaság földjét félti, az fél a dolgozó nép egységétől és azt akarja aláásni. Mi, dolgozó nép, tudjuk, hogy Vajdaság sorsa egybe-nőtt a telepések sorsával és elválaszthatatlan tőle. Ezért Vajdaság munkás népe véd és dac-szövetséget köt azzal a harcos néppel, amely olyan gyökeresen leszámolt régi uraival és amelynek velünk együtt életérdeke, hogy azok soha többé fölül ne kerekedjenek. Mert a régi népiellenes rendszerrel szemben a legtermészetesebb szövetségesek a bőrüket nyúzó uraiktól, megszabadult béresek, a földhözjutott zsellérek, a parasztadósságoktól szabadult kisgazdák és a sváboktól megtisztult földeken meghonosodó telepések.

A dolgozó népnek ez a természetes érdek-közössége nem ideigle-nes és átmeneti megoldásra rendezkedik be, hanem megalapozza szö-vetségét, együttélését és véglegesen berendezkedik a telepésekkel való egységre és közösségre. A dolgozó nép ezért fogadja őket bizalommal és támogatással és az egységbontó és ellenséges elemekkel szemben megmutatja nekik, hogy velük együtt akariuk megvívni harcunkat Vaj-daság jövőjéért. Úgy tekintünk rájuk, mint fegyvertársakra, akikkel együtt küzdünk a régi rendszer maradványai ellen és a népuralom s nébakarát maradéktalan érvényesüléséért. Ezért látogatja a telepese-ket a dolgozó nép egységének úttörője, az ipari munkásság s ezért tá-mogatja őket öntudatos földműves népiünk. A dolgozó nép igenis leg-első feladatának tekinti, hogy megszokja, megszoktassa s meggyöke-reztesse őket földiünkön.

A demokratikus fejlődés legelső törvénye a közös haladás. Külön sorsot, külön fejlődést nem igényelhet magának senki népi rendsze-rünkben. Ha egy réteg elmarad, az egész közösség kárát vallja. Ha magukra hagyjuk a telepéseket, nem maguk kárán, de mindnyájunk kárán tanulnak. Minél hamarabb igazi otthonukká válik Vajdaság, an-

nál hamarabb tudunk velük együttthaladni közös céljaink felé. Ameddig idegen közöttünk, amíg nem érzi magát itthon s talán visszakivánczozik, addig éppenúgy passzív saját sorsával és Vajdaság sorsával szemben, mint az a félrevezetett bennszülött, aki valami változásra spekulál. Közös aktivitást közös jövőnk iránt csak úgy érünk el, ha minél hamarabb kiépítjük a bennszülött és telepes dolgozók egységét. Az idegen körnvezet és a közömbös fogadás sok helyen passzivitást hozott létre a telepesek között, bizony az idegen földön sokan elvesztették a kezdeményezést, a munkakedvet, és szinte kiesészt a kezükből a sorsuk. Ezt a reakció kihasználja, lustáknak, süttgalambváróknak mondja a telepeseket és igyekszik Vajdaság dolgozó népétől elszigetelni őket. Csak akkor válnak igazán aktívá, ha kétségbevonhatatlanul megmutatjuk nekik, hogy otthonuk ez és közös házat építünk velük. Aki irántuk érdektelen, saját sorsa iránt közömbös. Ne hagyjuk elszigetelni őket Vajdaság dolgozó népétől, most, mindjárt az induláskor félreérthetetlenül álliunk melléjük, hogy minél hamarabb meggyökerezzenek Vajdaság földjében. Igenis asszimilálódni fognak, mert mi, vajdaságiak a dolgozó népek testvéri asszimilációjával kötiük össze Vajdaság mindenféle nemzetiségét.

Itt még egy tényt kell leszögeznünk a telepesekkel kapcsolatban. Kétségtelen, hogy gazdasági szempontból, Vajdaság föld-kultúrájának szempontjából elmaradtak a telepesek s időbe telik, amíg felfeleődnek hozzáink. De ha gazdaságilag és életstílusuk szempontjából elmaradtak is, politikai öntudat tekintetében legnagyobb részük jóval előttünk jár. A telepesek szabadságharcosok, őket nem törte derékba a fasiszta rendszer, ezeknek nem görbítette el gerincét a megszállás. Mi a föld törvényeire tanítjuk őket, ők a szabadság törvényeire tanítanak minket. És ha nekünk asszimilálnunk kell őket gazdasági szempontból, nekünk hozzájuk kell nőnünk politikai öntudatban, szabadságszeretetben. Hallgass meg őket: tele vannak a dicső szabadságharc élményeivel, a népfőlszabadító háború példáival, áldozataival, hősi legendáival. És ezért a vajdasági dolgozó népek hű fegyvertársai lesznek a mult elleni harcban a népi jövőért folyó küzdelemben.

Hogv pedig minél hamarabb együtt haladhassunk, gazdasági, politikai és kulturális téren minél gyorsabban egy színvonalra kell kerülnie Vajdaság dolgozó népeinek. Vajdaság népeinek versengeni kell a telepesek testvéri asszimilálásában. Minden mondvacsínált érdekellentétet, válaszfalat, egységbontó törekvést megvetve teljes támogatással és segítséggel álliunk melléjük és asszimilálásukban népeink testvériségének próbáját lássuk. Mert Vajdaság és egész hazánk a testvériség nagy próbájának színhelye ma. Ha ebben megálljuk helyünket, akkor megíngathatatlan a dolgozó nép uralma, demokratikus népi rendszerünk. A telepesek kérdését vajdasági és jugoszláv mértéken túl is mérjük. Az az egység és testvériség, ami ma Vajdaságban és hazánkban feladat és hivatás, nemzetközi viszonylatban is egyetlen megoldás. Egész Dunamedencének egyetlen megoldás ez. Mert a Dunamedencének ma nem történelmi, földrajzi, etnográfiai egyöntetűsége és ezzel kapcsolatban hegemoniára, kitelepítésre, vezérnépre és alárendelt népekre, tehát imperialista asszimilációra van szüksége, hanem egyenlőség népek egységére és testvéri együttélésére. A dolgozó nép testvéri asszimilációjára. Erre kell példát mutatnia Vajdaságnak, ennek gyakorlatát kell egész Dunamedence számára felmutatnunk.

Ezért Vajdaság népeinek ma elődázhatatlan nagytáviratú történelmi hivatása a telepesek asszimilálása.

